

JUNI 1950

Program for den frie presse

I juni 1950 kunne statsministeren hilse representanter for pressen velkommen til nordisk pressemøte i Oslo. Han minnet om den ulykke det er for et land å ha en ensrettet presse, og han talte om den frie presses oppgave — at den skal oppdra oss til gode demokrater, og vise at den demokratiske livsformen er bedre enn diktaturets:

En må ha rett til å si at de nordiske landene stort sett har en uavhengig, renslig og ansvarsbevisst presse. Ikke alle land i verden kan si det samme.

Kanskje en også kan legge til at vi har en god presse. Men ikke så god at den ikke kan bli bedre. Verken dere som lager avisene, eller vi som leser dem, behøver å gi oss over i noen slags sløv selvtilfredshet. Den dagsorden som er satt opp for dette nordiske presse-møtet, viser for øvrig klart nok at pressens egne organisasjoner har både vilje og mot til å sette problemene, sine egne problemer, under debatt. Det er heller ikke mange som hver eneste dag tvinges til å vurdere sitt eget arbeid slik våkne pressefolk må gjøre, og til stadig kritisk å ta sitt arbeid opp til ny prøving. Derfor ser en at det alltid er utvikling og forandring i pressen.

Det er sagt så ofte at pressen skal være et folks våkne samvittighet. Det er en av dens mange plikter å være på vakt mot alt uhederlig og uduelig i politikk, i næringsliv og arbeidsliv, og i alt samfunnsliv. Kan jeg i denne sammenheng driste meg til å gi et råd: Prøv så langt det er mulig å ta et visst omsyn til menneskene, også til det enkelte menneske. Pressen kan ha en farlig makt til godt og vondt. Uten å ville det, kan den komme til — ikke bare å gjøre andre mennesker forferdelig mye vondt — men den kan komme til å knekke et menneske og ødelegge mye av livet for det. Jeg tenker nå ikke så mye på politikerne. De blir etter hvert nokså hardhuede, og de har dessuten som regel andre presseorganer som kan rykke dem til unnsættning. Men jeg tenker på andre som iblant blir gjenstand for behandling i pressen, og som ofte kan føle seg ganske vergeløse overfor en avis. De kan komme til å få en straff som er hardere enn de har gjort seg fortjent til. Tenk også på at det iblant kan være bedre å gi et menneske mot, enn å ta fra det motet. I et velutviklet demokrati skulle det kanskje være en oppgave for oss alle.

Og til slutt har jeg enda en ting på hjertet, når jeg først har denne sjeldne anledning til å tale til representanter for hele Nordens presse: Vi har en fem års ødeleggende krig bak oss, en krig der sivilbefolkningen hadde en påkjennning som kanskje var verre enn den soldatene var utsatt for. De fem etterkrigsåra har også i høy grad vært urolige, og menneskene er nervøse og fulle av angst for hva morgendagen vil bringe. Det er avisenes plikt å gi meldingene om krig og krigsforberedelser og krigsfare, om nasjonale og internasjonale stridigheter og konflikter, om streiker og om revolusjoner, om nye konsentrasjonsleirer og om prosesser og forfølgelser mot annerledes tenkende. Så lenge verden ikke er bedre, kan pressen ikke spare oss for slike vonde og sørgelige meldinger. Men er det nødvendig alltid å gjøre dette stoffet til sensasjonsstoff og stort oppslagsstoff? Kunne man ikke iblant uten skade dempe det noe ned?

Meldinger om alle slags ulykker, der mennesker et eller annet sted på kloden blir ødelagt og drept, blir også betraktet som godt stoff, og slæes

stort opp. Slike nervepirrende nyheter kan ingen avisleser unngå. Ville det være noen stor skade om en del av disse nyhetene fikk en mer beskjeden plass?

I Norge har pressefolk en avtale om at avisene ikke skal skrive om selvmord, og ikke om skilsmisser. Jeg tror de fleste lesere er takknemlige for det. Vi klarer oss godt uten et stoff som i enkelte andre land er noe av det gildeste en avis kan servere sine lesere. Pressen fortjener anerkjennelse for det standpunkt den her har tatt.

I den utstrekning avisene kunne gi mer plass til de gode og gledelige ting, til nye og positive tanker og til skapende idéer, ville de gjøre en god gjerning.

Når jeg gjerne ville ha nevnt disse tingene nå, så er det først og fremst med tanke på mange av de angstfylte og nervøse mennesker som krigen og etterkrigsrida har skapt. Kunne pressen gjøre noe for å lette den voldsomme nervepåkjenningen som vår tid legger på oss alle, ville den i sannhet ha gjort en betydelig innsats. Jeg er fullt klar over at disse tanker ikke er nye for dem som arbeider i pressen. De er vel selv mer enn andre oppmerksomme på at utviklingen av den moderne journalistikk også har sine skyggesider. Og de vet at det bare er pressen selv som kan ta disse problemer opp til drøfting og løsning.